

ware” (from “malicious software”) and “blog” (“weblog”); the use of trade names and products such as “Google”, “Skype”, “iPod” and “iPhone”.

In Chinese all the neologisms of English origin are presented as combinations of two or more characters: e.g. “geek” is “极客”, “avatar” is “阿凡达”, “blog” is “博客”, “hashtag” is “井号”, “spam” is “垃圾邮件”, “trolling” though is presented by one character “戇”, “memes” is “模因”, “LOL” is “大声笑”, “cupertinos” is preserved in its original form “cupertinos”. Such abbreviations as “WWW”, “GPS”, “OMG”, “LOL”, “PC”, “DVD”, “CD”, “URL”, “USB” are presented as “万维网”, “全球定位系统”, “大声笑”, “个人计算机”, “光盘”, “网址”, while “DVD” and “USB” are preserved in its initial form. “Malware” is also presented by the combination of characters as “恶意软件”, “blog” as “博客”. Unlike Chinese, in Ukrainian Internet-neologisms borrowed from English are functioning in their initial graphic form.

According to the Must-Know Chinese Internet Slang of 2018 the following common Chinese literary expressions have been labeled as “netizens”, another Internet-neologism, used to denote words and word-combinations typical for Internet slanguage. The character 油腻 (yóuni), formerly used in the meaning of “greasy”, came to be interpreted as the elderly ones putting down younger people or being sleazy. The Chinese character 尬 尬 is best known as the second half of the common Chinese word 尴尬 gāngà 尴尬, meaning “awkward”. But gradually it acquired the meaning of “small talk”. Moreover, there also appeared such words as “gàwǔ” (“尬舞”) for “awkward dancing” and “gàchàng” (“尬唱”) for “awkward singing” [4].

It has been concluded that the pragmatic and the expressive potential of the borrowed English Internet-neologisms is preserved in Chinese. The perspective of further research is seen in reviewing the peculiarities of Internet-language in various Western and Oriental languages.

REFERENCES:

1. Trudgill Peter (2003). *A Glossary of Sociolinguistics*. Oxford University Press.
2. Martseva T. Neologisms in American Electronic Mass Media. *Linguistic and Cultural Studies: Traditions and Innovations* : Proceedings of the XVIIth International Conference on Linguistic and Cultural Studies, Russia, Tomsk, 11–13 October, 2017. URL: https://books.google.com.ua/books?id=ink2DwAAQBAJ&dq=Martseva+T.A.&hl=ru&source=gbs_navlinks_s (last accessed: 05.09.2019).
3. Rumšienė Goda Neologisms of Internet English: Sociolinguistic Aspects of Development, Lithuania, Vilnius universitetas, 2006. URL: <https://wenku.baidu.com/view/98ca486825c52cc58bd6bebc.html> (last accessed: 05.09.2019).
4. The Must-Know Chinese Internet Slang of 2018. URL: <https://www.zizzle.io/blog/the-must-know-chinese-internet-slang-of-2018> (last accessed: 05.09.2019).

УДК 81'373:37.012:[811.161.2+811.111+131.1]
DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.11-2.13>

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ВАРІАНТИ ДЛЯ ЛЕКСЕМИ «ПЕДАГОГІКА» В УКРАЇНСЬКІЙ, АНГЛІЙСЬКІЙ ТА ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

LEXICO-SEMANTIC VARIANTS FOR A LEXEME “PEDAGOGY” IN THE UKRAINIAN, ENGLISH AND ITALIAN LANGUAGES

Сорочинська І.Р.,
orchid.org/0000-0001-9116-6994
аспірант кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу
факультету іноземної філології
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Стаття присвячена встановленню лексико-семантичних варіантів для лексем «педагогіка» / “pedagogy” / “pedagogia” та визначенню їх спільних та відмінних типів. У центрі уваги семантична структура слова «педагогіка» як складна багаторівнева система, а визначення у ній спільного семантичного компонента – інваріанта – має важливе значення, оскільки пришвидшує її постійний розвиток. У запропонованій розвідці уточнено робоче поняття ЛСВ у сучасній лінгвістиці та встановлено походження власне поняття «педагогіка». Здійснено огляд лексикографічних джерел українською, англійською та італійською мовами щодо широти тлумачення лексем «педагогіка» / “pedagogy” / “pedagogia”. Зазначимо, що у статті відібрано однакову для кожної з трьох мов дослідження

кількість словників для об'єктивності отриманих результатів. На основі аналізу словникових дефініцій визначено лексико-семантичні варіанти для усіх трьох лексичних одиниць та укладено відповідні таблиці, що репрезентують реєстр ЛСВ та їх наявність чи відсутність в аналізованих словникових статтях.

За результатами зіставлення словникових дефініцій лексем у кожній з вищезазначених мов виділено ядерні ЛСВ, що максимально відображаються у всіх чотирьох (мінімум трьох) лексикографічних джерелах, а також встановлено їх спільні та відмінні типи. У англійському та італійському тлумаченні лексем "pedagogy" / "pedagogia" відмічено максимальній збіг ЛСВ (три типи) й лише один спільний тип характеризує схожість у трактуванні лексем «педагогіка» / "pedagogia" в українській та англійській мовах відповідно.

Відмінності та тотожності у розумінні вищезазначених лексичних одиниць (в українській, англійській та італійській мовах відповідно) свідчать про багатоаспектність та часткову однотипність сприймання внутрішньої логіки поняття «педагогіка». Однак такі розбіжності лише збагачують мовлення й на соціокультурному рівні репрезентують своєрідність світобачення трьох різних націй. У перспективі вбачається створення фреймової сітки для концепту «педагогіка» з виокремленням ядерних слотів завдяки уже встановленим ЛСВ у трьох мовах дослідження.

Ключові слова: дефініційний аналіз, лексико-семантичний варіант, семема, лексема, педагогіка.

The article is devoted to establishing of lexical-semantic variants for lexemes «педагогіка» / "pedagogy" / "pedagogia" and to defining their common and different types. The focus is on the semantic structure of the word "pedagogy" as a complex multilevel system and the definition in it of a common semantic component – invariant that has important value and accelerates its constant development. In the proposed observation is clarified the working concept of LSV in modern linguistics and is established the origin of the concept of pedagogy. The lexicographic sources in Ukrainian, English and Italian have been reviewed regarding the breadth of interpretation of lexemes «педагогіка» / "pedagogy" / "pedagogia". It should be noted that in the article is selected the same number of dictionaries for each of the three studied languages for the objectivity of the obtained results. On the basis of the analysis of vocabulary, definitions are determined the lexical-semantic variants for all three lexical units and are composed corresponding tables that represent the register of LSWs and their presence or absence in the analyzed dictionary articles.

According to the results of the vocabulary definitions' comparing of lexemes are identified the nuclear LSVs (in each of the above-mentioned languages) which are maximally represented in all four (at least three) lexicographic sources and also are established their common and distinct types. The maximum coincidence of LSV (three types) is noted in English and Italian interpretations of the lexemes "pedagogy" / "pedagogia" and only one common type characterizes the similarity in the interpretation of the lexemes «педагогіка» / "pedagogia" in Ukrainian and English.

Differences and identities in the understanding of the mentioned lexical units (in Ukrainian, English and Italian respectively) affirm the multidimensionality and partial homogeneity of perception of the internal logic of the "pedagogy" concept. But such diversities enrich the speech and at the socio-cultural level they represent the originality of the outlook of three different nations. In the perspective expects the creation of a frame grid for the concept of "pedagogy" with the separation of nuclear slots thanks to already established LSV in three languages of the study.

Key words: definitive analysis, lexico-semantic variant, sememe, lexime, pedagogy.

Постановка проблеми. Важливу роль у зміні семантики слова відіграє вивчення лексико-семантичних процесів та семантичної структури будь-яких лексичних одиниць, оскільки усі вони відображають мовну свідомість людини. Постійно змінюється та реагує на потреби й трансформації у суспільстві й система лексичної організації мови. Не є винятком і досліджувана нами лексема «педагогіка», що від моменту її виникнення зазнавала різних модифікацій, відносячись спочатку до філософської галузі знань, а далі використовуючись на позначення багатогранної науки – власне педагогіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Що стосується вітчизняних [3; 6; 9; 10; 11], а також закордонних [12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19] лексикографічних джерел, то наявні в них визначення розглядають *педагогіку* як самостійну науку, спрямовану на навчання, виховання та освіту дітей та підростаючого покоління. Проте існування загальновідомої суперечності щодо достовірності передачі безмежності людського пізнання за допомогою обмежених мовних можливостей у трактуванні тієї самої мовної одиниці усклад-

нює процес системного дослідження. Одним із найбільш вагомих шляхів вирішення цієї проблеми є встановлення лексико-семантичних варіантів (далі – ЛСВ) мовної одиниці на основі попередньо проведеного аналізу словникових дефініцій. Це є можливим завдяки здатності ЛСВ репрезентувати певну лексему в мовленні та формувати у її складі внутрішньослівні зв'язки, що й виступає у свою чергу вагомою ілюстрацією системності лексики [8, с. 256]. Однак питання встановлення ЛСВ для лексем «педагогіка» / "pedagogy" / "pedagogia" у трьох мовах дослідження (українській, англійській, італійській відповідно) та їх зіставлення для виділення спільних та відмінних типів не є достатньо викладеним у сучасних лінгвістичних працях, що й зумовлює *актуальність* запропонованої розвідки.

Постановка завдання. Мета статті полягає у встановленні ЛСВ для лексем «педагогіка» / "pedagogy" / "pedagogia" та визначенні їх спільних та відмінних типів.

Для досягнення мети були поставлені та вирішені такі **завдання**: 1) уточнити робоче поняття *ЛСВ* у сучасній лінгвістиці; 2) встановити похо-

дження поняття «педагогіка»; 3) здійснити огляд лексикографічних джерел українською, англійською та італійською мовами щодо широти тлумачення у зазначених мовах вищеназваних лексем; 4) визначити лексико-семантичні варіанти досліджуваних лексичних одиниць на основі аналізу словникових дефініцій; 5) за результатами зіставлення встановлених ЛСВ виокремити спільні та відмінні типи для аналізованих лексем.

Для досягнення поставленої мети та завдань розвідки послуговуємось одним з традиційних методів семантичних досліджень, а саме дефініційним аналізом, що дає змогу досліджувати значення лексико-семантичних варіантів та лексичних одиниць [5, с. 56]. Зазначений метод уможливує встановлення типів значеннєвої структури слів та їх характеру, а також вивчення внутрішньосемантичних відношень між узуальними значеннями відповідного багатозначного слова [5, с. 56].

Зазначимо, що семантична структура поняття «педагогіка» є складною багаторівневою системою. Визначення у ній спільного семантичного компонента – інваріанта – має важливе значення та пришвидшує постійний розвиток системи. Поняття лексико-семантичного варіанту (ЛСВ) використовується для опису структурної будови багатозначної лексеми. За твердженням А.І. Смирницького, ЛСВ слід розуміти як двобічну одиницю, поєднання матеріального знаку та елементарного значення [5, с. 56–57], тобто єдність форми та змісту. ЛСВ, або семема, є формально-змістовою лексичною одиницею, що є у мовленні відтворенням власне лексеми [7; 9]. Реалізується семантичний потенціал відповідного слова у його семантичній парадигмі (завдяки набору ЛСВ та їх взаємозв'язків) [4; 5, с. 57]. Як зазначає науковець Р.О. Якобсон, для кожної полісемічної лексеми вивести одне загальне значення з варіативності ЛСВ (або ж семем) є неможливим завданням, оскільки кожне окреме значення співвідноситься з різними явищами чи предметами [4]. Проте будь-яке слово з моменту його виникнення наділене первинним значенням, що прямо називає зазначений предмет. Нові ж значення (або ж ЛСВ) виникають на основі перенесення назви на інші предмети і є завжди похідними / переносними.

Відповідно до даних тлумачних [10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 18; 19] та енциклопедичних словників [3; 7; 16] лексема «педагогіка» («*παιδαγωγική*» – «майстерність виховання») походить від грецького слова «*paidagōgós, pedagogo*» («педагог») [3, с. 250] і складається

з двох таких слів: «*paidos*» – «дитя», «*ago*» – «веду, виховую» [15]. Першими поняттям «педагог» стали послуговуватись у Стародавній Греції. Це були раби, які водили дітей аристократів на навчання, а з часом педагогами почали називати освічених людей, що займались навчанням і вихованням дітей та молоді [3; 6]. Повертаючись до дефініційного аналізу, зазначимо, що вихідною формою вважається лексема «педагог» відповідно до історико-мовознавчих витоків цього поняття. Первинне значення «той, що веде дітей» згодом трансформувалося у більш ширше визначення «мистецтво вести дитину протягом життя / виховувати / навчати / давати освіту» (з гр. «*paidagōghía*») [4; 6]. Лише у XVII ст. педагогіка відділяється від системи філософських знань завдяки працям англійського філософа Ф. Бекона. Уже як самостійна наука утверджується вона у дослідженнях чеського педагога Я.А. Коменського. Відомий науковець визначає педагогіку як науку про виховання і навчання дітей [6]. Поступово слово «педагогіка» ввійшло у вжиток у ширшому розумінні, тобто набуло нових ЛСВ. Це пояснюється змінами у соціальному розвитку суспільства та філософсько-релігійних поглядах. Уже з XVII – XVIII ст. педагогіку розуміють не лише як науку про виховання та навчання дитини, але й як таку галузь знань, що розширила свої межі та охоплює виховання людини як члена суспільства в цілому. У сучасному трактуванні педагогіка – наука про виховання людини, де виховання сприймається як цілий комплекс педагогічних категорій та методів [6].

Історичні зміни в розумінні ролі педагога та педагогіки як науки й вагомого процесу у житті суспільства відображаються не лише у трактатах відомих філософів та мислителів. Так, форма передачі педагогічних настанов, постулатів та умовиводів усе частіше відтворюється у лаконічній та еквівалентній цілому тексту завершених формі, а саме в афоризмах. Власне афористична одиниця як форма вираження філософського бачення та як мовний знак культури акумулює базові смисли та погляди щодо важливих етапів життя кожної людини – розвитку, освіти, її навчання та виховання. Тому, аналізуючи їх на зрізі різних історичних епох (класифікуючи педагогічні афоризми за історико-часовим критерієм), можна прослідкувати й відповідні зміни у трактуванні досліджуваного поняття «педагогіка».

Розглянемо далі почергово дефініції лексем «педагогіка» / «*pedagogy*» / «*pedagogia*» у лексикографічних джерелах української, англійської та італійської мов відповідно. Зазначимо, що

у розвідці відібрано однакову для кожної з трьох мов дослідження кількість словників (по 4 для об'єктивності отриманих результатів).

Так, у «Тлумачному словнику живої великоруської мови» (укладений В.І. Далем) подано таке визначення лексеми «педагогіка»: «Наука о воспитании и обучении детей, молодежи» [10]. Педагог же тлумачиться як людина, що присвятила себе цьому предмету [10].

«Тлумачний словник» (укладений С.І. Ожеговим, Н.Ю. Шведовою) наводить дві дефініції: 1) «наука о воспитании и обучении» (у статті зазначається поділ педагогіки на дитячу, університетську та професійно спрямовану) [11]; 2) «воспитательные приемы, воздействия» [11].

«Академічний тлумачний словник української мови» (в 11 т. Том 6) репрезентує досить лаконічне визначення: «Педагогіка – наука про виховання, освіту й навчання». Педагог у статті даного словника трактується як особа, яка веде викладацьку й виховну роботу або розробляє проблеми педагогіки [9].

Розглянемо дефініцію лексеми «педагогіка» в «Українському педагогічному словнику» (за редакцією С.У. Гончаренка): «Педагогіка – наука про навчання та виховання підростаючого покоління; основним джерелом пізнання закономірностей навчання й виховання є вивчення та узагальнення педагогічного досвіду» (Автором зазначаються методи та основні галузі в системі педагогічних наук) [3, с. 250]. Педагогом вважається така особа: 1) особа, фахом якої є навчання та виховання (учитель, вихователь, працівник позашкільного закладу, викладач тощо); 2) науковий працівник, який досліджує проблеми педагогіки як науки [3, с. 250].

Узагальнюючи зазначені вище дефініції, можемо стверджувати, що лексема «педагогіка» в українській довідковій літературі наділена досить однотипними дефініціями, що відображаються у всіх чотирьох запропонованих словникових статтях. Першочерговим тлумаченням досліджуваної лексеми є її трактування як науки. Роль педагога не зазначена у жодній з 4 словникових статей, а розглянута нами додатково для уточнення досліджуваної лексичної одиниці.

Що стосується аналізу лексеми «педагогіка» в англійській лексикографічній літературі, то «Cambridge International Dictionary of English» включає дві дефініції лексеми «pedagogy»: 1) вивчення / наука / дослідження про методи навчання на навчальну активність; 2) те, що належить до методів та теорії навчання [12].

«Oxford Advanced Learner's Dictionary» подає теж два визначення: 1) метод та практика навчання, особливо як академічна дисципліна або теоретичний концепт; 2) те, що належить до навчання [19].

Два трактування лексеми зазначені також у «Collins English Dictionary», але з іншим значенням: 1) професія вчителя або ж його функція; 2) мистецтво навчання або наука про навчання, вказівки щодо навчальних методів [13].

«Longman Dictionary of Contemporary English» репрезентує лише одну дефініцію для поняття «pedagogy» – це навчальна практика або навчальна наука / навчальне дослідження → освіта [18].

Розглянувши наявні й досить лаконічні тлумачення лексеми «pedagogy», зауважимо, що характерним (повторюваним) є визначення педагогіки як мистецтва / науки / дослідження. Роль педагога / вчителя виділена лише в одній словниковій статті («Collins English Dictionary») [13]. Проте у всіх чотирьох лексикографічних джерелах, крім дефініцій, зазначаються і форми вживання лексеми, наводяться приклади зі сфер вжитку поняття [12; 13; 18; 19].

Дефініції досліджуваної лексеми «pedagogia» в італомовних словникових джерелах містять набагато ширші описи з їх прив'язкою до історичних витоків, а також із поданням прикладів уживання даного поняття задля його уточнення. Так, в «Il Dizionario d'Italiano il Sabatini Coletti» містяться три визначення слова pedagogia: 1) дисципліна, що вивчає мету, методи та проблеми, пов'язані з навчанням / освітою людини загалом та власне дітей та молоді (католицька освіта, сучасна освіта); 2) шкільний та університетський навчальний предмет (екзамен з педагогіки, диплом з педагогіки); 3) освітній / навчальний напрям, практика [14].

«Il Dizionario Linguistico Garzanti» подає досить аналогічні дефініції: 1) дисципліна, що вивчає теорію, методи та проблеми пов'язані з навчанням / освітою дітей та молоді, а також з вихованням їх особистості (класична / гуманістична / сучасна педагогіка); 2) шкільний та університетський навчальний предмет; 3) освітній / навчальний напрям, практика [15].

У сучасному енциклопедичному словнику «Il Vocabolario Treccani» представлено такі трактування лексеми: 1) дисципліна, яка вивчає проблеми, пов'язані з навчанням / освітою та вихованням людини, послуговуючись відношенням з багатьма науками (психологією, антропологією, соціологією тощо), з метою вказати принципи, методи та системи, на яких потрібно будувати

конкретну освітню / навчальну практику; 2) по відношенню до окремих доктрин (позитивістська педагогіка); 3) як навчальний предмет [17].

“Il Dizionario d’italiano Educalingo” (онлайн словник сучасної італ. мови) подає лише одну, але об’ємну дефініцію, розглядаючи дане поняття як доктрину і навчальну дисципліну: «<...> доктрина, яка вивчає освіту / навчання та виховання людини в їх цілісності, де людина, її весь спектр життя та взаємовідносини з іншими людьми є головним об’єктом вивчення» [16]. Що стосується ролі педагога, то у словнику виділяється два напрями його цілеспрямованої діяльності: 1) педагог не займається лише з дітьми, але й з дорослими, молоддю, людьми похилого віку та людьми з обмеженими можливостями; 2) вивчає людину та все, що стосується її існування [16].

Італійський науковець та педагог Рікардо Масса у своїх працях пропонує об’єднати поняття “l’educazione” («виховання, освіта») та “l’istruzione” («навчання»), замінивши їх одним поняттям “formazione” («формування, виховання»). Також учений виокремлює в понятті “l’educazione” («виховання, освіта») три складові компоненти: *il sapere* (знання); *il saper fare* (знати щось – робити те, що вмієш); *il saper essere* (знати життя / буття / існування) [14; 15; 17].

Зіставляючи дефініції досліджуваної лексеми “pedagogia” у італомовних лексикографічних джерелах, бачимо, що усі чотири словники подають первинне визначення “la disciplina” («дисципліна») / “la dottrina” («доктрина») “che studia i metodi” / “le teorie” / “e i problemi inerenti

all’educazione e la formazione”, тобто педагогіка трактується як дисципліна (галузь знань), а також як наукова доктрина зі своїми методами, теорією та проблемами. Відмінності полягають лише у кінцевому об’єкті (на кого спрямовані педагогічні впливи): 1) *i bambini / i fanciulli* (діти), 2) *i giovani* (молодь), 3) *l’uomo* (in generale) (людина загалом) / *l’uomo nella sua interezza (intero ciclo di vita)* (людина з її внутрішніми проявами; увесь життєвий цикл). Відзначимо, що у трьох з чотирьох словників наявне і друге визначення лексеми як початкової дисципліни: “*materia d’insegnamento scolastico o universitario*” [14; 15; 16].

На основі розглянутих вище дефініцій (зі словникових статей укр. / англ. / італ. мовами) було укладено три таблиці, що дають змогу наочно представити наявність / відсутність тих чи інших тлумачень лексеми у зазначених мовах. Відповідно за вертикаллю представлені відібрані ЛСВ (ключові частини / опорні точки лексем) із зазначених вище дефініцій, а за горизонталлю – назви словників. Наявність / відсутність або частковість відтворення поняття ЛСВ у лексикографічному джерелі позначається знаками (+ / – / ±) в таблицях 1, 2, 3.

Здійснивши зіставлення словникових визначень, виділяємо 5 ЛСВ (зазначених у таблиці), що частково або повністю відображені у проаналізованих вище словникових статтях. Лексема «педагогіка» у всіх чотирьох джерелах репрезентована двома такими ядрами ЛСВ: наука про навчання, наука про виховання. Визначені ЛСВ характеризуються референційною самодостатністю,

Таблиця 1

Реєстр дефініцій для лексеми «педагогіка»

ЛСВ Лексеми «педагогіка»	«Академічний тлумачний словник української мови» в 11 т.	«Педагогічний словник» (за ред. С.У. Гончаренка)	«Тлумачний словник» (укладений С.І. Ожеговим, Н.Ю. Шведовою)	«Тлумачний словник живої великоруської мови» (укладений В.І. Далем)
1. Наука про виховання	+	+	+ (дитяча, університетська та професійно спрямована педагогіка)	+ (діти, молодь)
2. Наука про освіту	+	–	–	–
3. Наука про навчання	+	+	+ (дитяча, університетська та професійно спрямована педагогіка)	+ (діти, молодь)
4. Виховні прийоми	–	–	+	–
5. Виховні впливи	–	–	+	–

оскільки не потребують підтримки контексту, але доповнюються відповідною віковою градацією (словник С.І. Ожегова [11], словник В.І. Даля [10]). Як денотативне значення у всіх розглянутих словниках виступає значення *педагогіки* як науки (про виховання, освіту, навчання). Усі п'ять ЛСВ пов'язані між собою на основі дифузійних відношень (за концепцією поділу зв'язків між ЛСВ, запропонованою Д. Шмельовою [8]) між значеннями слова, оскільки змістовно акумулюють відтінки того самого поняття.

Далі розглянемо укладену таблицю для визначення базових ЛСВ у відібраних дефініціях досліджуваної лексики *“pedagogy”* (англ. м.).

Проаналізувавши англійські дефініції лексики *“pedagogy”* у лексикографічних джерелах [12; 13; 18; 19], доходимо висновку, що її семантична структура налічує загалом 14 ЛСВ. На основі зіставлення даних ЛСВ виділяємо 5 ключових, що відображені не менше

ніж у трьох словникових статтях: 1) *the study of the methods of teaching* (вивчення / наука / дослідження про методи навчання); 2) *the method of teaching* (начальний метод); 3) *the practice of teaching* (навчальна практика); 4) *the science of teaching* (наука про навчання); 5) *the study of teaching* (вивчення / наука / дослідження про навчання). Зазначені ЛСВ є референційно самодостатніми й щодо частотності їх відтворення, тому вони акумулюють однотипні значення у трьох з чотирьох відібраних словникових статтях. Відзначимо й специфічні інваріанти лексеми, що подані лише в окремих лексикографічних джерелах, а саме:

– *“Oxford Advanced Learner’s Dictionary”* співвідносить поняття *“pedagogy”* з академічним (тобто навчальним) предметом: *an academic subject* [19].

– *“Collins English Dictionary”* ототожнює лексему *“pedagogy”* не лише з наукою, але й з мистецтвом навчання (*the art of teaching*), а також трак-

Таблиця 2

Реєстр дефініцій для лексики *“pedagogy”*

ЛСВ лексми <i>“pedagogy”</i>	<i>“Cambridge International Dictionary of English”</i>	<i>“Oxford Advanced Learner’s Dictionary”</i>	<i>“Collins English Dictionary”</i>	<i>“Longman Dictionary of Contemporary English”</i>
1. The study of the methods of teaching	+	±	± (instruction in methods)	–
2. The study of the activities of teaching	+	–	–	–
3. Relating to the theory of teaching	+	± (a theoretical concept)	–	–
4. The method of teaching	± (the study of the methods)	+	± (instruction in methods)	–
5. The practice of teaching	± (the activities of teaching)	+	–	+
6. An academic subject	–	+	–	–
7. A theoretical concept	± (relating to the theory of teaching)	+	–	–
8. The profession of a teacher	–	–	+	–
9. The function of a teacher	–	–	+	–
10. Teaching	–	± (relating to teaching)	+	–
11. The art of teaching	–	–	+	–
12. The science of teaching	± (the study of teaching)	–	+	± (the study of teaching)
13. The study of teaching	+	–	± (the science of teaching)	+
14. An education	–	–	–	+

тує досліджуване поняття як професію та функцію вчителя (*the profession or function of a teacher*) [13].

– “*Longman Dictionary of Contemporary English*” узагальнює зазначене у ньому визначення (*навчальна практика та наука про навчання*) до єдиного поняття “*education*” («освіта / навчання») [18].

Варіативність денотативного значення ґрунтується на заміні таких понять, як “*the study*” / “*science*” («вивчення» / «наука» / «дослідження»), що уточнюють ключове значення лексеми “*pedagogy*”. Таким чином, два ЛСВ доповнюють одне одного: *the science of teaching* (наука про навчання) та *the study of teaching* (вивчення / наука / дослідження про навчання), проте не є ідентичними за значенням. Полісемія досліджуваної англomовної лексеми утворюється за допомогою ланцюжкових зв’язків між виділеними ЛСВ, оскільки вони є змістовно дотичними за значенням.

Перейдемо далі до розгляду укладеної таблиці для визначення базових ЛСВ у відібраних дефініціях досліджуваної лексеми “*pedagogia*” (італ. м.).

Проаналізувавши дефініції лексеми “*pedagogy*” у італомовних лексикографічних джерелах [14; 15; 16; 17], доходимо висновку, що її семантична структура налічує загалом 10 ЛСВ. На основі зіставлення ЛСВ виділяємо ядерні, що відображаються у всіх чотирьох словникових статтях: 1) *materia d’insegnamento* (навчальний предмет); 2) *la dottrina che studia l’educazione* (доктрина, що вивчає навчання / освіту).

Також виокремимо п’ять не менш репрезентативних ЛСВ, що відтворені у трьох з чотирьох відібраних словникових статтях: 1) *disciplina che studia la formazione* (дисципліна, яка вивчає виховання); 2) *disciplina che studia i metodi*

Таблиця 3

Ресстр дефініцій для лексеми “*pedagogia*”

ЛСВ лексеми “ <i>pedagogia</i> ”	<i>Il Dizionario d’Italiano il Sabatini Coletti</i>	<i>Il Dizionario Linguistico Garzanti</i>	<i>Il Vocabolario Treccani</i>	<i>Il Dizionario d’Italiano Educalingo</i>
1. Disciplina che studia le finalità dell’educazione	+	–	–	± (il suo unico fine euristico)
2. Disciplina che studia la formazione	–	+ (della loro personalità)	+ (dell’uomo)	± (la dottrina ... dell’uomo nella sua interezza)
3. Disciplina che studia i metodi dell’educazione	+ (dell’uomo in generale e in partic. dei fanciulli e dei giovani)	+ (bambini e dei ragazzi)	+ (dell’uomo)	–
4. Disciplina che studia i problemi all’educazione	+ (dell’uomo in generale e in partic. dei fanciulli e dei giovani)	+ (bambini e dei ragazzi)	+ (dell’uomo)	–
5. Disciplina che studia le teorie relative all’educazione	–	+ (bambini e dei ragazzi)	–	–
6. Materia d’insegnamento	+ (scolastico o universitario)	+ (scolastico o universitario)	+	± (si occupa dell’apprendimento dei soggetti)
7. La dottrina che studia l’educazione	± (la disciplina)	± (la disciplina)	± (la disciplina)	+ (dell’uomo nella sua interezza)
8. La dottrina che studia la formazione	–	± (la disciplina)	± (la disciplina)	+ (dell’uomo nella sua interezza)
9. L’indirizzo educativo	+	+	–	–
10. La pratica educativa	+	+	± (la concreta prassi educativa)	–

dell'educazione (дисципліна яка, вивчає методи навчання); 3) *disciplina che studia i problemi dell'educazione* (дисципліна, яка вивчає проблеми навчання); 4) *la dottrina che studia la formazione* (доктрина, яка вивчає виховання); 5) *la pratica educativa* (навчальна практика).

На відміну від україномовних та англійських словникових статей, дефініції представлені в італійських джерелах є досить об'ємними щодо опису тієї чи іншої лексичної одиниці. Проаналізовані визначення лексеми “*pedagogia*” акумулюють не лише варіанти трактування поняття, але й сфери його використання, суміжні науки, а також вікову градацію відповідно до кожної окремої дефініції. У італійських визначеннях поняття *педагогіки* зроблено акцент на навчанні й вихованні не лише дитини / підлітка, але й індивіда загалом. Так, у словнику “*Il Dizionario d'italiano Educalingo*” зазначено, що *педагог* займається не лише питаннями виховання дітей, а й молоді, дорослих, людей похилого віку та людей з обмеженими можливостями (“*il pedagogista non si occupa esclusivamente dei bambini e dell'infanzia, ma anche di adolescenti, giovani, adulti, anziani e disabili*”) [16]. Лише “*Il Dizionario Linguistico Garzanti*” акцентує роль

педагогіки як науки, що займається навчанням та вихованням лише дітей та підлітків [15].

У результаті зіставлення практично усі десять виокремлених ЛСВ повністю або частково відображаються у трьох або чотирьох лексикографічних джерелах, тим самим демонструючи однотипність базових тлумачень поняття. Два ядерних ЛСВ (*навчальний предмет та навчальна / освітня доктрина*) є референційно самодостатніми з прямим способом номінації та не потребують додаткової підтримки контексту для їх застосування. Як денотативне значення у всіх розглянутих словниках виступає значення *педагогіки* як *дисципліни / доктрини*, що спрямована на виховання, навчання та вивчення методів / проблем, пов'язаних з навчально-виховним процесом. Визначені ЛСВ перебувають у дифузійному взаємозв'язку між собою, оскільки перетинаються у трактуванні базового поняття та частково включають або поєднують варіанти його тлумачення.

У процесі дослідження семантичної структури лексем «*педагогіка*» / “*pedagogy*” / “*pedagogia*” доходимо висновків, що лише на основі зіставлення ЛСВ у трьох мовах дослід-

Таблиця 4

Реєстр спільних та відмінних типів ЛСВ

№	ЛСВ (укр.)	ЛСВ (англ.)	ЛСВ (італ.)
1.	наука про навчання	the science of teaching (наука про навчання)	– la dottrina che studia l'educazione (доктрина, що вивчає навчання / освіту)
2.	–	the study of teaching (вивчення / наука / дослідження про навчання)	–
4.	–	the study of the methods of teaching (вивчення / наука / дослідження про методи навчання)	disciplina che studia i metodi dell'educazione (дисципліна, яка вивчає методи навчання)
5.	–	–	disciplina che studia i problemi dell'educazione (дисципліна, яка вивчає проблеми навчання)
6.	наука про виховання	–	la dottrina che studia la formazione (доктрина, яка вивчає виховання)
7.	–	–	disciplina che studia la formazione (дисципліна, яка вивчає виховання)
8.	–	the practice of teaching (навчальна практика)	la pratica educativa (навчальна / освітня практика)
9.	–	–	materia d'insegnamento (навчальний предмет)
10.	–	the method of teaching (навчальний метод)	–

ження (укр. /англ. / італ.) можна прослідкувати наявні відмінності / тотожності у трактуваннях та визначити спільні та відмінні типи. Для наукового відображення визначених ЛСВ та достовірності їх зіставлення складаємо Таблицю 4. Відсутність суміжного за значенням ЛСВ у в одній з трьох мов дослідження лексеми позначається знаком « – ».

Отже, реалізація семантичного потенціалу лексем «педагогіка» / “pedagogy” / “pedagogia” відображається у встановлених ЛСВ (сумарно 14 ЛСВ: 2 – укр. м., 5 – англ. м., 7 – італ. м.). На основі їх зіставлення виділяємо один спільний тип, притаманний усім трьом мовам дослідження: *педагогіка як наука про навчання / the science of teaching (наука про навчання) / la dottrina che studia l'educazione (доктрина, що вивчає навчання / освіту)*. Однак в італійській мові на позначення поняття «наука» вжитий один з його синонімів – слово «доктрина». Відповідно до проаналізованих лексикографічних джерел не можемо вважати цих два поняття тотожними, проте їх синонімічність, зазначена у словникових статтях [15; 16; 17], уможливує зіставлення ЛСВ *la dottrina che studia l'educazione* в італійській мові з відповідними ЛСВ в українській та англійській мовах.

Також до спільних відносимо такі три типи ЛСВ, що включають аналогічні значення (у двох з трьох мов дослідження):

– *the study of the methods of teaching (вивчення / наука / дослідження про методи навчання) / disciplina che studia i metodi dell'educazione (дисципліна, яка вивчає методи навчання)* (англ. / італ.);

– *наука про виховання / la dottrina (la disciplina) che studia la formazione (доктрина, яка вивчає виховання)* (укр. / італ.);

– *the practice of teaching (навчальна практика) / la pratica educativa (навчальна практика)* (англ. / італ.).

Зіставивши ЛСВ у міжмовному відношенні, визначаємо їх максимальний збіг у 3 типах (*наука про навчання; навчальна практика; вивчення / наука про методи навчання*), що відбувається в англійському та італійському тлумаченні лексем “pedagogy” / “pedagogia”. В українській та англійській мовах виділяємо 2 спільних типи (*наука про навчання / наука про виховання*) для лексем «педагогіка» / “pedagogia”, а в українській та англійській мовах існує лише 1 тип (*наука про навчання*).

Висновки. Отже, доходимо висновку, що історичні трансформації лексеми «педагогіка» (лексем “pedagogy” / “pedagogia”) реалізуються у варіативності проаналізованих дефініцій в трьох мовах дослідження та встановлених ЛСВ для кожної з лексем. Зазначені у розвідці відмінності та схожості у тлумаченні вищезазначених лексичних одиниць (в українській, англійській та італійській мовах) свідчать про багатоаспектність та часткову однотипність сприймання внутрішньої логіки поняття «педагогіка», проте виявляють різне ставлення носіїв кожної з культур до досліджуваного явища, сфер та меж його розуміння та застосування. Перспективою подальших досліджень можна вважати побудову фреймової сітки для концепту «педагогіка» з виокремленням ядерних слотів завдяки уже встановленим ЛСВ у трьох мовах дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Басюк Г. 2008 «прикольних» афоризмів. Тернопіль : Яблуко, 2008. 224 с.
2. Головин Б.Н. Общее языкознание : учебное пособие. Москва : Просвещение, 1979. 391 с.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 373 с.
4. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2001. 424 с.
5. Крацило С.О. Профілізація концепту MARRIAGE в англійській мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львівський національний ун-т ім. І. Франка. Львів. 2016.
6. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : БАТ «Білоцерківська книжкова фабрика», 2007. 656 с.
7. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
8. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2011. 844 с.
9. АТСУМ : Академічний тлумачний словник української мови. 1970-1980. URL: <https://www.slovyk.ua/index.php?swrd=%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0> (дата звернення: 22.06.2019).
10. Тлумачний словник живої великоруської мови В.І. Даля. URL: <https://slovar.cc/rus/dal/561978.html> (дата звернення: 22.06.2019).
11. Тлумачний словник С.І. Ожегова, Н.Ю. Шведової. URL: <https://slovarozhegova.ru/word.php?wordid=20117> (дата звернення: 22.06.2019).
12. Cambridge International Dictionary of English. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/pedagogy> (дата звернення: 25.06.2019).
13. Collins English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/pedagogy> (дата звернення: 25.06.2019).

14. Il Dizionario d'Italiano il Sabatini Coletti. URL: https://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano/P/pedagogia.shtml?refresh_ce-cp.
15. Il Dizionario Linguistico Garzanti. URL: <https://www.garzantilinguistica.it/ricerca/?q=pedagogia> (дата звернення: 29.06.2019).
16. Il Dizionario d'italiano Educalingo. URL: <https://educalingo.com/it/dic-it/pedagogia> (дата звернення: 29.06.2019).
17. Il Vocabolario Treccani. URL: <http://www.treccani.it/vocabolario/ricerca/pedagogia/> (дата звернення: 29.06.2019).
18. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/pedagogy> (дата звернення: 25.06.2019).
19. Oxford Advanced Learner's Dictionary. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/pedagogical> (дата звернення: 25.06.2019).